

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 116/2011-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a sudcov Marianny Mochnáčovej a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť D. Š., T., zastúpenej JUDr. M. P., advokátkou, s. r. o., Ž., konajúcou JUDr. Ing. J. L., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 165/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 165/2008 porušené bolo.

2. D. Š. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom jedentisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Námestovo p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. D. Š. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 303,31 € (slovom tristoti eur a tridsaťjeden centov), ktorú je Okresný súd Námestovo p o v i n n ý zaplatiť na účet JUDr. M. P., advokátky, s. r. o. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. V prevyšujúcej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 116/2011 zo 6. apríla 2011 bola na ďalšie konanie prijatá sťažnosť D. Š. (ďalej len „sťažovateľka“) z 23. decembra 2010, ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 165/2008.

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 18. októbra 2007 podanou na Okresnom súde Dolný Kubín domáhala určenia neúčinnosti právneho úkonu – kúpnej zmluvy. Vec bola vedená pod sp. zn. 1 C 185/2007. S účinnosťou od 1. januára 2008 bola vec prevedená na novozriadený okresný súd, kde je vedená pod sp. zn. 3 C 165/2008. Sťažovateľka v sťažnosti ďalej v podstatnom uviedla: „*Od podania žaloby dňa 18. 10. 2007*

až doposiaľ (teda viac ako tri roky) Okresný súd v Námestove neuskutočnil ani jedno pojednávanie ani vo veci nevykonal žiadny procesný úkon vo veci samej, dvakrát vytýčil pojednávanie, ktoré následne vopred odročil, napriek tomu, že v súčasnosti ide už o 3 roky trvajúci spor.“ Sťažovateľka podala predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 165/2008, ktorá bola doručená okresnému súdu 24. mája 2010. K sťažnosti sa vyjadrila predsedníčka okresného súdu 18. júna 2010 tak, že konštatovala čiastočné prieťahy v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. 3 C 165/2008. Zároveň sa zaviazala sledovať priebeh konania v tejto veci v trojmesačných lehotách a dbať na to, aby v budúcnosti k neodôvodneným prieťahom nedochádzalo. Ako ďalej sťažovateľka uviedla: *„Napriek tomu, že predsedníčka súdu na moju sťažnosť odpovedala 18.6.2010, do dnešného dňa (23.12.2010) uplynul viac ako polrok, čo možno považovať za primeranú lehotu na prijatie opatrení proti zbytočným prieťahom, avšak k žiadnym opatreniam v tomto zmysle nedošlo, nakoľko súd vo veci naďalej nekoná.“*

3. Sťažovateľka preto navrhla vydať nález, ktorým ústavný súd vysloví porušenie označených základných práv sťažovateľky a prikáže okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prieťahov, a zároveň požiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

4. Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval okresný súd, aby sa k prijatej sťažnosti vyjadril, oznámil, či trvá na ústnom pojednávaní, a zaslal ústavnému súdu kompletný spisový materiál. Predsedníčka okresného súdu v písomnom vyjadrení z 2. mája 2011 popísala priebeh konania s chronológiou procesných úkonov a uviedla, že netrvá na ústnom prejednaní veci. Ďalej uviedla: *„Z prehľadu procesných úkonov je zrejmé, že súd v roku 2008 nekonal priebežne. Aj keď ústavný súd neprihliada na nedostatok sudcov, musím poukázať na skutočnosť, že po vytvorení okresného súdu bol tento vo veľmi kritickej situácii. Z Okresného súdu Dolný Kubín prevzal veľké množstvo spisov, niektoré staršie ako 10 rokov, ktoré bolo potrebné naštudovať a až následne vo veci konať. Okrem toho na počet sudcov, ktorí boli pridelení na tento súd, napadalo množstvo nových vecí.“*

Zákonná sudkyňa nastúpila v júni 2008 na materskú dovolenku, takže aj jej spisy boli prerozdelené do senátov, ktoré už boli enormne zaťažené. Nebolo v schopnostiach a v možnostiach sudcu, ktorému bola vec pridelená konať v tejto veci priebežne. Toto je jediný dôvod, pre ktorý sa vo veci nekonalo. V súčasnej dobe je konanie prerušené z dôvodu, že na majetok žalovanej bol vyhlásený konkurz a správca konkurznej podstaty nedal súhlas na pokračovanie v konaní... Zákonná sudkyňa pravidelne žiada správcu konkurznej podstaty o podanie správy o priebehu konkurzného konania, naposledy dňa 4. marca 2011, kedy bolo zistené, že toto ešte nie skončené.“

5. Na výzvu ústavného súdu k vhodnosti ústneho pojednávania právny zástupca sťažovateľky v prípise datovanom 27. apríla 2011 uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

6. Po podrobnom posúdení obsahu súdneho spisu v právnej veci sťažovateľky, sťažnosti a vyjadrenia k nej dospel ústavný súd na neverejnom zasadnutí senátu k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Rovnaké právo garantuje aj čl. 38 ods. 2 listiny.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

8. Účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vymedzil ústavný súd vo svojej skoršej judikatúre tak, že „Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu“ (II. ÚS 26/95). Je však prirodzené a ústavný súd to už vo svojej judikatúre zdôraznil, že každé namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, pričom tri základné kritériá sú: zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup súdu (napr. I. ÚS 3/00, alebo I. ÚS 7/02). Medzi kritériá, na ktoré ústavný súd tiež prihliada pri svojom rozhodovaní patrí aj predmet sporu v posudzovanom konaní a význam sporu pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02 alebo II. ÚS 32/02). Napokon ústavný súd taktiež prihliada v konkrétnom prípade na čas trvania konania (napr. I. ÚS 92/97, II. ÚS 21/01), resp. na celkovú dĺžku konania (III. ÚS 123/02).

9. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie bolo základom skúmania ústavného súdu, či postupom okresného súdu v konaní o právnej veci sťažovateľky došlo k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z chronológie procesných úkonov v konaní vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

- 22. októbra 2007 podala sťažovateľka na Okresnom súde Dolný Kubín žalobu o neúčinnosť právneho úkonu,

- 1. januára 2008 zákonom č. 511/2007 Z. z. prešiel výkon súdnictva v právnej veci sťažovateľky z Okresného súdu Dolný Kubín na okresný súd,
- 9. januára 2009 bolo vydané uznesenie okresného súdu o spojení právnej veci sťažovateľky s inou súvisiacou vecou na spoločné konanie. Uznesenie o spojení vecí nadobudlo právoplatnosť 19. januára 2009,
- 26. marca 2009 okresný súd nariadil pojednávanie na 14. máj 2009, ktoré bolo 27. apríla 2009 zrušené z dôvodu účasti sudkyne na trestnom školení,
- 28. mája 2009 okresný súd nariadil pojednávanie na 4. august 2009, ktoré bolo bez prejednávania veci odročené na neurčito z dôvodu ospravedlnenej neúčasti žalovanej a žiadosti jej právneho zástupcu o odročenie pojednávania,
- 12. apríla 2010 bol uznesením Okresného súdu Žilina č. k. 2 K 9/2010-60 vyhlásený konkurz na majetok žalovanej, v dôsledku čoho došlo ex lege k prerušeniu konania,
- 30. júna 2010 správca okresnému súdu oznámil, že nedáva súhlas ani nenavrhuje pokračovať v konaní.

10. Po posúdení chronológie konania v právnej veci sťažovateľky z hľadiska základných kritérií, na ktoré sa prihliada, ústavný súd konštatuje:

Pokiaľ ide o zložitost' veci (právnú a skutkovú), ústavný súd konštatuje, že právna vec sťažovateľky - odporovacia žaloby o určenie neúčinnosti právneho úkonu - je bežnou občianskoprávnou vecou, a to tak po skutkovej stránke ako aj po právnej stránke a z obsahu vyžiadaného súdneho spisu nebolo zistené nič, čo by indikovalo zvýšenú zložitost' veci.

Pri hodnotení správania sťažovateľky ako účastníka konania ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by mohli byť zohľadnené v jej neprospech, a teda nemožno jej pričítať žiadny podiel na zodpovednosti za dĺžku konania o jej právnej veci.

V postupe okresného súdu v právnej veci sťažovateľky zistil ústavný súd viaceré obdobia nečinnosti, ktoré vedú k jednoznačnému záveru o porušení práv sťažovateľky garantovaných jej ústavou, listinou, ako aj dohovorom. Na ťarchu okresného súdu boli ústavným súdom posúdené najmä tieto obdobia jeho nečinnosti:

(i) od 1. januára 2008, keď prešiel výkon súdnictva v právnej veci sťažovateľky na okresný súd do 9. januára 2009, keď bolo vydané uznesenie o spojení vecí na spoločné

konanie (viac než 12 mesiacov nečinnosti),

(ii) od 19. januára 2009, keď bolo uznesenie súdu o spojení vecí na spoločné konanie právoplatné, do 28. mája 2009, keď okresný súd nariadil pojednávanie na 4. august 2009 (viac než 4 mesiace nečinnosti),

(iii) od 4. augusta 2009, keď bolo nariadené pojednávanie odročené na neurčito, do 12. apríla 2010, keď došlo k prerušeniu konania podľa § 47 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov [(ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) viac než 8 mesiacov nečinnosti].

11. Z uvedeného je zrejmé, že v postupe okresného súdu možno vidieť zbytočné prietahy nielen v roku 2008 (ako uviedla predsedníčka súdu vo vyjadrení k prijatej sťažnosti), ale aj v rokoch 2009 a 2010. Navyše možno zvýrazniť, že za celkovú dobu, počas ktorej mal okresný súd právomoc vo veci konať (od 1. januára 2008 do 12. apríla 2010), zistené zbytočné prietahy predstavujú viac než 24 mesiacov, teda takmer celú dobu, počas ktorej bolo v právomoci okresného súdu konať a odstrániť tak právnu neistotu na strane sťažovateľky. Reagujúc na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu ústavný súd dodáva, že zmena zákonného sudcu, ku ktorej v právnej veci sťažovateľky došlo z dôvodu odchodu na materskú dovolenku (m. m. I. ÚS 188/09) ani množstvo vecí, v ktorých súd vykonáva súdnicstvo (m. m. III. ÚS 14/00, III. ÚS 17/02), spravidla nemôžu byť exkulpačným dôvodom na zbavenie sa zodpovednosti súdu za spôsobené zbytočné prietahy v konaní.

12. Zistené obdobia nečinnosti okresného súdu v kontexte s celkovou dĺžkou občianskoprávneho konania v právnej veci sťažovateľky, sú z ústavného hľadiska neakceptovateľné a neospravedlňiteľné. Ústavný súd preto výrokom v bode 1 tohto nálezu vyslovil, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže však v dôsledku vyhlásenia konkurzu došlo podľa § 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii k prerušeniu konania a správca nedal súhlas na pokračovanie v konaní, neprichádzalo do úvahy, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal

bez zbytočných prietáhov (výrok v bode 4 nálezu).

IV.

13. Sťažovateľka v sťažnosti uplatnila a odôvodnila aj svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 30 000 €, ktorú celkom zjavne stotožňuje so škodou, ktorá jej mala vzniknúť tým, že odporovateľným právnym úkonom, ktorého neúčinnosti sa v konaní pred okresným súdom domáhala, bolo ukrátené uspokojenie jej vymáhateľnej pohľadávky podľa právoplatného platobného rozkazu. Z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie ústavný súd spravidla prizná vtedy, keď následky porušenia práv sťažovateľov (zbytočné prietáhy v konaní) už nemožno napraviť či odstrániť (napr. III. ÚS 17/02, I. ÚS 97/09). Primerané finančné zadosťučinenie však nemožno zamieňať s právom sťažovateľky na náhradu škody spôsobenej nečinnosťou okresného súdu (pozri napr. III. ÚS 75/01, IV. ÚS 15/03), ktoré má iný ústavný základ (čl. 46 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 4 ústavy) a o ktorom rozhodujú príslušné všeobecné súdy v konaní podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ústavný súd preto výrokom v bode 2 nálezu priznal sťažovateľke vychádzajúc z princípov spravodlivosti, z potreby završenia ochrany jej práv a zo zodpovednosti okresného súdu za zistené zbytočné prietáhy v konaní primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €. Táto výška podľa ústavného súdu primerane vyjadruje ujmu sťažovateľky spôsobenú jej právnou neistotou vzhľadom na predmet konania a jeho význam pre ňu samotnú.

14. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky (bod 3 výroku nálezu). S poukazom na § 20 ods. 3 a § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 303,31 € (2 úkony právnej pomoci po 120,23 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť podaná ústavnému súdu, 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov po 7,21 € a daň z pridanej hodnoty v sume 48,43 €).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2011